

שאינו נאסר [על אף שמדאורייתא טעם כעיקר בקדשים אסור מהתורה], להתיר אף טעמים של שאר איסורי קדשים, כגון נותר ופיגול, כשנתנו טעם בששים או במאה.

ומשנינן: גלי רחמנא גבי חטאת "כל אשר יגע בבשרה" [דהיינו, כל בשר קדשים הבולע מטעם החטאת על ידי שנוגע בה], "יקדש" — להיות בדיני אכילתו כמנה!

שאם היתה חטאת פסולה — תפסל גם הבהמה שבלעה מן החטאת. ואם היתה החטאת כשרה — תאכל הבהמה שבלעה מן החטאת כחמור שבה, שבחטאת. והיינו, שאם הבליעה היתה בבשר זבח שלמים, אסורין הן להאכל לזרים, וחייבים לאוכלם, ליום ולילה כדין אכילת חטאת! ומכאן למדנו לאסור טעם כעיקר בקדשים.

ותמהינן: ומאי חזית דגמרינן מהאיך דחטאת שטעם כעיקר בקדשים ואינו בטל ברוב? ליגמר מהאי דזרוע בשלה דטעם בקדשים מתבטל ברוב של ששים או מאה?

ומשנינן: חידוש הוא שהתחדש בזרוע בשלה, דלכתחילה מבשלים את הזרוע עם האיל ומבטלים את האיסור ברוב, שדבר זה אין לעשותו בשאר איסורים, דאין מבטלים איסור ברוב לכתחילה, אלא רק מתירים היכן שנפל האיסור לרוב היתר שלא במתכוון.

ומחידוש לא גמרינן! (9)

או למאה, במקום שלא חידשה תורה, לא כל שכן שלא יתבטל ברוב עד שיהיו בו ששים או מאה.

והיינו, אילו לא היינו לומדים את דין ביטול הטעם מזרוע בשלה אלא משום אותו לדין ביטול ברוב של איסור ממש, הרי דמדאורייתא חד ברובא כטיל, ורק בטעם מחמרינן שלא יבטל אלא בששים או במאה, ולכן שפיר ילפינן מזרוע בשלה חומרה זאת.

רבא אמר: לא נצרכא האי "זהו היתר הבא מכלל איסור" אלא להשמיענו לענין "טעם כעיקר", דבקדשים קיימא לן דטעמו של איסור שהתערב בהיתר הרי הוא אסור כעיקר ממש, ואילו בחולין הטעם בטל ברוב, שאף על פי שניכר טעם האיסור בתערובת, אין התערובת נאסרת מהתורה אלא רק מדרבנן.

הילכך, קא משמע לן דהבא, בזרוע בשלה שהתבשלה עם בשר איל השלמים, שרי לאכול את הבשר, משום שהטעם התערב בששים או במאה.

וילפינן מזרוע בשלה, על אף שהיא קדשים, ואיסור טעמה הוא מהתורה, לדין חולין, להחמיר ולאסור את הטעם של האיסור עד שהוא יתערב בששים או במאה, על אף שטעם האיסור בחולין אסור רק מדרבנן.

צ-ט א והוינן בה: וליגמר מיניה, מבשר האיל

9. זרוע בשלה

ולא ממשו, אין לוקים עליו. ונחלקו רבותינו הראשונים האם רבי יוחנן חולק וסובר שטעם כעיקר אינו אסור מן התורה, או שגם הוא מודה שמן התורה גם טעם אסור, אלא, שלדבריו, אין לוקים עליו.

בסוגיה כאן וכן במסכת פסחים [מד א] ובמסכת נזיר [לו א] מתבאר שהדין של "טעם כעיקר" נלמד מן הכתובים בתורה, ואילו במסכת עבודה זרה [סז א] אמר רבי יוחנן: כל שטעמו

ותמהינן: **אי הכי, למאח ולששים**, דילפת מזרוע בשלה להחמיר בחולין, **נמי לא ליגמר**, דהא זרוע בשלה חידוש הוא?

ומשנינן: **אטו אנן לקולא קא גמרינן** מזרוע בשלה? הרי **לחומרא קא גמרינן!** **דמדאורייתא**, בחולין חד **ברובא כטיל**, ואנן מחמרינן שלא יתבטל עד ששים או מאה.⁽¹⁰⁾

רבינא אמר: לא נצרכא הא דאמרינן "זהו היתר הבא מכלל איסור" בזרוע בשלה, **אלא**

למקום חתך, שבו חותכים את הזרוע מבשר האיל. **דאמר "מקום חתך" בעלמא**, בכל איסור והיתר המחוברים ונחתך האיסור מההיתר [וכגון הוציא העובר את ידו, ונאסרה, וחתכו את היד, וכגון אבר המדולדל, שנחתך] **אסור** מקום החתך עצמו, ואילו **הבא**, מקום החתך של הזרוע מהאיל — **שרי!**

יתיב רב דימי, וקאמר לה להא שמעתא דרב שמואל בר יצחק, דביטול ברוב הוא במאה

כדכתיב אחרי רבים להטות. ומשמע שמבאר שהטעם הוא מצד ביטול ברוב. ואילו מלשון התוס' משמע שאפילו אם ירבה הטעם על הדבר שנבלע בו, לא יאסר הטעם למאן דאמר טעם כעיקר לאו דאורייתא.

10. יש לדון בדין ביטול ברוב למעלה מששים, האם בלמעלה מששים, כיון שלא נרגש הטעם, אלא הוא רק "טעם כל דהוא", אין כאן איסור כלל, או שטעם כל דהו בטל ברוב, ויש צורך להגיע לדין ביטול ברוב.

ויתכן שנידון זה הוא הביאור למחלוקת רש"י ותוס' כאן האם בקדשים, שהכל מודים בהם שטעם כעיקר הוא מן התורה, האם מועיל בהם ביטול הטעם בלמעלה מששים.

רש"י בד"ה "ואם כשרה" כתב שמכאן למדנו לכל הקדשים שאינם מתבטלים לגמרי, ואילו התוס' סוברים שגם קדשים בטלים בששים.

ונראה שרש"י סובר שכל טעם הוא ממשות של איסור, אלא שבשאר איסורים הוא מתבטל ברוב, ובקדשים חידשה תורה שהוא אינו מתבטל ברוב, ולכן גם טעם כל דהו, ביותר מששים, אינו מתבטל ברוב, שהרי גם טעם כל דהו יש בו ממשות של איסור.

אבל התוס' סוברים שטעם אינו ממשות של

דעת רש"י כאן היא שרבי יוחנן חולק וסובר שהלימוד מן הכתוב אינו אלא בגדר אסמכתא, ולכן יש לפסוק שטעם כעיקר אינו אסור מן התורה, כי הלכה כרבי יוחנן שהוא "בתראי".

אך התוס' **כאן וכן הרשב"א בתורת הבית** [ד א] סוברים שגם לפי רבי יוחנן טעם כעיקר הוא מן התורה, אלא שאין לוקים עליו.

ויש לעיין בדעת רש"י, האם כוונתו לומר שהטעם אינו נחשב לכלום, ולכן הוא מותר מן התורה, כי אינו מהווה ממשות של אסור, ולכן חוץ מן המקומות שבהם ריבתה התורה במפורש שטעם אסור [כגון בנוזר ובקדשים] אין מקום לאסור את הטעם. או שגם לדעת רש"י הטעם עצמו הוא ממשות של איסור, אלא כיון שהתערב הטעם האסור בדבר המותר, התבטל הטעם האסור ברוב ההיתר, ומה שמרגישים את הטעם באכילת הדבר המותר אין זה נחשב כ"הוכר האיסור" בפני עצמו. וכל שמעורב איסור ברוב היתר, מתבטל האיסור ברוב.

וכתב רבינו עקיבא איגר [בדרוש לשבת הגדול סימן ח, בסוף דרוש וחידוש לחולין] שביסוד השאלה הזאת נחלקו הרשב"א והר"ן בסוגייתנו. ורש"י מבאר את טעמו של מאן דאמר טעם כעיקר לאו דאורייתא, דמשוינן ביטול טעם כאשר ביטולי דאורייתא ברובא,

ולא בששים.

אמר ליה אביי: וכי כל איסורין שבתורה ביטולן ברוב הוא במאה?!

והתנן: למה [כמו: במה] אמרו: כל המחמין בתרומה [והיינו, שכל המחמין עיסת חולין בשאור של תרומה, וכן המתבל קדרה חולין כתבליני תרומה, וכן המדמע, שמבשל חולין ותרומה ביחד — הלכו בהם להחמיר?

כשהיתה התערובת מין ומינו!

וכן הלכו לפעמים להקל ולפעמים להחמיר — בתערובת של מין ושאינו מינו.

וקתני סיפא:

להקל ולהחמיר כדארן, וכן מין ושאינו מינו — כיצד?

גריסין של תרומה שנתבשלו עם העדשים של חולין — אם יש בהם, בגריסי התרומה, בנותן טעם בעדשים, הרי בין יש בהם, בעדשים, להעלות את גריסי התרומה במאה ואחד, בין אין בהן להעלות במאה ואחד — אסור!

הרי ששנינו להחמיר!

ואם אין בהן בנותן טעם, הרי בין שיש בהן להעלות במאה ואחד, בין אין בהן להעלות במאה ואחד — מותר!

הרי ששנינו להקל!

דכי בעינן שיעור לבטל, היינו בנתינת טעם, אבל כשאין נתינת טעם לא בעינן למאה היתר כדי לבטל.

[והא דבתרומה בעינן אחד למאה כדי לבטלה, היינו כשהתרומה בעין מעורבת בהיתר, אבל לא כאשר טעם התרומה בלבד נמצא בתערובת].

ועתה מוכיח אביי: מה שאמר התנא במשנתנו, דהיכא דלא יהיב טעמא הרי אפילו "אין בהן להעלות במאה ואחד" הרי הוא בטל. אלא, במאי הוא שיעור ביטולו? לאו — בששים!

ודחינן: לא בששים הוא מתבטל, אלא צט-ב במאה!

ותמהינן: והא מדרישא דאיירי במין במינו, ושאתה מחמיר בה בכל ענין, אתה אומר שמתבטל במאה, ואפילו כשאין בגריסין בנותן טעם, סיפא, דאיירי במין בשאינו מינו, הרי צריך להיות ביטולו בששים! שהרי זהו החילוק בין מין במינו למין בשאינו במינו כשאין בנותן טעם — אם הביטול הוא בששים או במאה?!

דקתני רישא: להחמיר מין ומינו — כיצד? שאור של חטין שנפל לעיפת חיטין, דהוי מין במינו, ויש בו כדי לחמין, דדמי לנותן

משום שפוקע הטעם מכך שאם מערבים ששים ואחד טעמים שונים מתקבל טעם המורכב מכל ששים ואחד הטעמים, ומוכח שהטעם אינו נמוג לגמרי ביותר מששים, אלא שנשאר חלק מהטעם, ולכן צריך להגיע לדין ביטול ברוב.

איסור אלא שחידשה התורה שגם טעם אסור, ולכן יש לומר שלא אסרה תורה אלא טעם הנרגש ולא טעם כל דהו.

ובחידושי רבינו חיים הלוי [תרומות יג] הוכיח שדין ששים הוא מדין ביטול ברוב ולא